

Pracovný list ku kapitole:
Filmové trháky v nitrianskych kinách 1939 – 1945

ZO SVETA FILMU

Žid Süss

Je pochopiteľné, že politické smernice štátu prechádzajú do všetkých odvetví jeho života. Samozrejme i film je hlásateľom politických ideí. Najmarkantnejšie sa do nových politických úloh zapojil nemecký film. Najnovšie zachycuje a odкрýva tvár židovskej rasy. Film „Rotschildovci“ bol prvým, ktorý sa k nám touto témou dostal. I keď spracovanie nebolo to najlepšie, hlavne režisérsky, musíme priklincovať fakt, že námetom vzbudil značný záujem. Film ukazuje nám túto príživnícku rasu, ako i my ju poznáme, lenže naše predstavy boli o nej povrchné. Film „Žid Süss“ znovu len prispieva k všeobecnému poznaniu. Nemôžeme o tomto filme povedať, že by bol okato tendenčný. Nevidieť to na ňom. V skvelých rukách režiséra Veit H a r l a n a historický námet o dobrodružnej kariére Žida Süssa Oppenheimera je riešený všetkými predpokladmi filmovej logiky. Má zaujímavú náplň nielen dejovú – opisujúcu, ako zo špinavého židovského obchodníka stal sa mocný minister financií vo Württembergu – ale vystihuje i rys židovskej povahy. Žid Süss, ktorého zahral možno povedať s ozajstnou prirodzenosťou Ferdinand M a r i a n a jeho tajomník, ktorého hrá W e r n e r K r a u s, sú postavy tak blízke skutočnému typu Židov, takže pri filme máme dojem, ako by sami herci boli členmi tejto rasy. Táto nenápadnosť a skvelé masky len zhodnocujú ich herecké výkony. Zvlášť Werner K r a u s, ktorý tu hrá i rabína, má rozsiahle pole pôsobnosti. Jeho prednes a mimiku musíme obdivovať pri každom zjavení na plátne. Vlastne týmto dvom hercom môže režisér Harlan ďakovať za skvelý úspech. Harlan okrem podchytenia základnej myšlienky dal filmu historický námet aj s dobovou a kostýmovou dekoráciou. Včleňuje do deja úryvky zo života mešťanov Württemberga, ich statočný boj proti záplave Židov, ktorých odvaha šla až tak ďaleko, že znásilňovali ženy „gojov“. Film má svoj švih. Je miestami napínavý. Nakoniec zaslúžený pád a poprava Žida Süssa, ktorý ešte v posledných chvíľach kričí: „Vezmite mi majetky, peniaze, skvosty, len život mi nechajte“ ironicky odzrkadľuje povahu židovských špekulantov-bojkov. Ďalšie hlavné postavy vo filme vytvárajú Heinrich G e o r g v úlohe Württembergského kniežaťa a známa Švédka Kristína Söderbaumová ako jediná ženská postava. Film koná nielen svoje protizidovské poslanie, ale je i dejom veľmi zaujímavý. Premiéra v kine „Nástup“.

Dokument č. 2:

Film „Žid Süss predstavuje nám ešte viac, ako film Rotschildovci alebo film Irské plátno. Preto pôsobivosť filmu Žid Süss ani zďaleka nedá sa prirovnať pôsobivosti iných filmov podobnej tendencie. Z peňazí Žida Süssa vyrastajú tanečnice, porušujúca bezohľadnosť, žaláre a šibenice a znásilnenia kresťanských žien. Vo filme podávajú sa historické faktá. Príhody v ňom podávané sú dojemné.

Dokument č. 3:

Ohm Krüger v Nitre

Je to film, ktorý oduševňuje, ale je to aj spravodlivá obžaloba proti surovostiam Anglicka. Ľudia dnes už asi 60 rokov starí, dobre sa pamätajú, keď sa v ich detských rokoch všade hovorilo o bezohľadnej lačnosti angl. dobyvateľov. Boli to krvi – a zlatalačné hrúzy, ktoré a aké páchali Angličania na malom tichom národe Búrov.

Prezidentom Burska bol práve Ohm Krüger, typ skalopevnej, mohutnej sedliackej postavy; rodený veliteľ, sebavedomý, šlachetný, tvrdý a nepoddajný; zocelený v láske svojej vlasti a národu.

V tom čase – 1899 – žil v Kapskom Meste anglický boháč Cecil Rhodes, dal rozkaz, aby skupované boli pozemky v krajine Búrov, v ktorých nachádzajú sa ložiská zlata najvýdatnejšie na celom svete. Požiadal aj anglickú vládu o pomoc v prípade, žeby sa Búri zprotivili. Vláda, zvlášť kráľovnej Viktórie a jej ministromi Joe Chamberlainovi páčili sa návrhy Cecila Rhodesa. Pozvali Krügera na úradnú návštevu, pričom uzavreli smluvu, podľa ktorej dostali Angličania veľké možnosti pri hľadaní zlata v Transvaale. Krüger sa vrátil z Anglicka domov a tu čoskoro sa presvedčil, že ho anglická vláda chce – prekabátiť.

Došlo tak ďaleko, že Anglicko vyhlásilo Búrom vojnu, ktorá bola tou najohavnejšou vojnou v dejinách národov. Anglická vláda poslal proti Búrom svojho beštiálneho vojvodu lorda Kitchenera, ktorý dal pochytať ženy a deti Búrov, dať ich vohnať do koncentračných táborov, kde hynuli na spôsob – zvierat. Svet preklínal anglické metódy. Sústrasti a sympatie bolo všade plných úst, ale – pomoc Búrom nikto neposkytol. (Dôkaz sympatie – pamätáme sa na „búrske“ klobúky.)

Ohm Krügerov syn Ján navštívil tajne svoju manželku v koncentračnom tábore, preto ho Angličania obesili. Starý Ohm Krüger musel ujsť, utiahol sa vo Švajčiarsku, tu oplakával – vo vyhnanstve – osud svojho národa a – prorokoval Anglicku hroznú skazu.

Históriu tejto hroznej vojny vidíme vo veľkofilme „Ohm Krüger“, ktorý bude v Nitre, v kine Palace vo dňoch 17.-20. okt. denne o 14., pol 17., 19. a pol 22. h. premietaný.

Otázky a úlohy:

Prečítajte si dobové dokumenty a pokúste sa odpovedať na otázky:

1. Kto napísal román *Žid Süß*? Bol založený na reálnych udalostiach? Čo chceli objednávatelia dosiahnuť natočením a uvádzaním tohto filmu v kinách? Nachádzajú sa v článkoch z dobovej tlače stereotypy pripisované Židom?
2. Bol film *Ohm Krüger* inšpirovaný skutočnými udalosťami? Pokúste sa vysvetliť, aký bol zámer produkcie filmu.
3. Zistite, čo boli búrské klobúky a prečo sa nosili v čase búrske-anglických vojen.
4. Poznáte iný vyslovene propagandistický film z 20. storočia? Popíšte jeho obsah a uveďte, v čom bol propagandistický.
5. Zistite, čo bola *UFA* a akú činnosť vykonávala?

